UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (toinen jaosto)

12 päivänä heinäkuuta 2012*

Poliisiyhteistyö ja oikeudellinen yhteistyö rikosasioissa — Puitepäätös 2001/220/YOS — Uhrin asema rikosoikeudenkäynneissä — Direktiivi 2004/80/EY — Rikoksen uhreille maksettavat korvaukset — Oikeushenkilön vastuu — Korvaukset rikosoikeudenkäynneissä

Asiassa C-79/11,

jossa on kyse SEUT 267 ja EU 35 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Tribunale di Firenzen (Italia) esitutkintatuomari on esittänyt 9.2.2011 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 22.2.2011, saadakseen ennakkoratkaisun rikosasiassa, jossa vastaajina ovat

Maurizio Giovanardi ym.,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J. N. Cunha Rodrigues (esittelevä tuomari) sekä tuomarit U. Lõhmus, A. Ó Caoimh, A. Arabadjiev ja C. G. Fernlund,

julkisasiamies: E. Sharpston,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies M. Ferreira,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 15.3.2012 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Franca Giunti ym., edustajinaan avvocato A. Conti ja avvocato S. Grisenti,

— Italian hallitus, asiamiehenään G. Palmieri, avustajanaan avvocato dello Stato L. D'Ascia,

— Saksan hallitus, asiamiehinään T. Henze, J. Kemper ja F. Wannek,

— Alankomaiden hallitus, asiamiehinään C. Wissels ja B. Koopman,

— Itävallan hallitus, asiamiehenään A. Posch,

— Euroopan komissio, asiamiehinään F. Moro ja R. Troosters,

kuultuaan julkisasiamiehen 15.5.2012 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee uhrin asemasta rikosoikeudenkäyntimenettelyissä 15.3.2001 tehdyn neuvoston puitepäätöksen 2001/220/YOS (EYVL L 82, s. 1; jäljempänä puitepäätös) ja rikoksen uhreille maksettavista korvauksista 29.4.2004 annetun neuvoston direktiivin 2004/80/EY (EUVL L 261, s. 15) tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty rikosasiassa, joka on pantu vireille Maurizio Giovanardia ja useita muita henkilöitä vastaan heidän työpaikallaan tapahtuneen onnettomuuden johdosta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

3 Puitepäätöksen johdanto-osan kolmannesta perustelukappaleesta ilmenee, että Tampereella (Suomi) 15. ja 16.10.1999 pidetyssä Eurooppa-neuvoston kokouksessa päätettiin vahvistaa rikosten uhrien suojelun vähimmäisvaatimukset erityisesti siltä osin kuin on kyse oikeussuojan saatavuudesta ja uhrin oikeudesta vahingonkorvaukseen.

4 Puitepäätöksen johdanto-osan neljännessä perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden olisi lähennettävä lainsäädäntöjään siten, että rikosten uhreille tarjottavan suojan korkean tason tavoite saavutetaan riippumatta siitä, missä jäsenvaltiossa uhrit ovat.”

5 Puitepäätöksen 1 artiklan mukaan päätöksessä tarkoitetaan

”a) ’uhrilla’ luonnollista henkilöä, joka on kärsinyt vahinkoa, mukaan lukien fyysinen tai henkinen vaurio, henkinen kärsimys tai taloudelliset menetykset sellaisista teoista tai laiminlyönneistä, jotka ovat vastoin jäsenvaltion rikoslakia;

– –

c) ’rikosoikeudenkäynnillä’ sovellettavassa kansallisessa lainsäädännössä tarkoitettua rikosoikeudenkäyntiä;

– –”

6 Puitepäätöksen 9 artiklan, jonka otsikko on ”Oikeus korvauksiin rikosoikeudenkäynnin yhteydessä”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Kunkin jäsenvaltion on huolehdittava siitä, että rikoksen uhrilla on oikeus saada kohtuullisessa ajassa rikosoikeudenkäynnin yhteydessä päätös rikoksentekijän velvoittamisesta maksamaan korvauksia, lukuun ottamatta tiettyjä tapauksia, joissa kansallisessa lainsäädännössä on säädetty korvausvaatimuksen käsittelystä muulla tavalla.”

7 Direktiivin 2004/80 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on varmistettava, että jos tahallinen väkivaltarikos on tehty muussa jäsenvaltiossa kuin korvauksen hakijan asuinvaltiossa, hakijalla on oikeus tehdä hakemus asuinvaltionsa viranomaiselle tai muulle elimelle.”

Kansallinen säännöstö

8 Asetuksen (decreto legislativo) nro 231, joka on annettu 8.6.2001 (Gazzetta Ufficiale della Repubblica italiana nro 140, 19.6.2001, s. 4; jäljempänä asetus nro 231/2001), 1 §:stä ilmenee, että kyseisessä asetuksessa säännellään yhteisöjen vastuuta rikoksesta johtuvista hallinnollisista rikoksista, että sitä sovelletaan sekä yhtiöihin ja yhteisöihin, jotka on perustettu oikeushenkilön muodossa, että yhdistyksiin, mukaan lukien yhdistykset, jotka eivät ole oikeushenkilöitä, mutta että sitä ei sovelleta valtioon tai alueellisiin julkisyhteisöihin eikä myöskään muihin julkisiin elimiin, jotka eivät harjoita taloudellista toimintaa, tai elimiin, jotka hoitavat perustuslaissa säädettyjä tehtäviä.

9 Asetuksen nro 231/2001 5 §:ssä, jossa määritetään luonnolliset henkilöt, jotka ovat tehneet rikoksen, minkä takia yhteisö tai oikeushenkilö joutuvat vastuuseen, säädetään seuraavaa:

”1. Yhteisö on vastuussa rikoksista, joihin ovat syyllistyneet sen edun mukaisesti tai sen hyväksi

a) henkilöt, jotka hoitavat yhteisön tai sen taloudellisesti ja toiminnallisesti itsenäisen organisatorisen yksikön edustus-, hallinto- tai johtotehtäviä, sekä henkilöt, jotka hoitavat tosiasiallisesti kyseisen yhteisön hallintoa ja valvontaa;

b) henkilöt, jotka on asetettu jonkin a kohdassa tarkoitetun henkilön ohjauksen tai valvonnan alaisuuteen.

2. Yhteisön vastuu ei synny, jos 1 momentissa mainitut henkilöt ovat toimineet yksinomaan oman tai kolmannen edun mukaisesti.”

10 Kyseisen asetuksen 6 ja 7 §:ssä täsmennetään olosuhteet, joissa oikeushenkilön vastuu voi syntyä.

11 Saman asetuksen 6 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Jos rikokseen ovat syyllistyneet 5 §:n 1 momentin a kohdassa mainitut henkilöt, yhteisö ei ole vastuussa, jos se osoittaa, että

a) johtoelin on ennen rikoksen tekemistä ottanut käyttöön ja soveltanut tehokkaasti organisaatio- ja johtamisjärjestelmää, jolla voidaan estää todetun tyyppisten rikosten tapahtuminen,

b) tehtävä, joka muodostuu järjestelmän toiminnan ja noudattamisen valvonnasta ja sen uudistamisesta huolehtimisesta, on annettu yhteisön yksikölle, jolla on itsenäiset aloite- ja valvontavaltuudet,

c) henkilöt ovat tehneet rikoksen kiertämällä vilpillisesti organisaatio- ja johtamisjärjestelmää,

d) b kohdassa tarkoitettu yksikkö ei ole laiminlyönyt valvontatehtäväänsä tai suorittanut sitä puutteellisesti.”

12 Asetuksen nro 231/2001 7 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Tämän asetuksen 5 §:n 1 momentin b kohdassa säädetyissä tapauksissa yhteisön katsotaan olevan vastuussa, jos ohjaus- tai valvontavelvoitteiden noudattamatta jättäminen on mahdollistanut rikoksen tekemisen.

2. Ohjaus- tai valvontavelvoitteita katsotaan joka tapauksessa noudatetun, jos yhteisö on ennen rikoksen tekemistä ottanut käyttöön ja soveltanut tehokkaasti organisaatio-, johtamis- ja valvontajärjestelmää, jolla voidaan estää todetun tyyppisten rikosten tapahtuminen.

3. Järjestelmässä säädetään organisaation luonteen ja ulottuvuuden sekä harjoitetun toiminnan laadun osalta toimenpiteistä, joilla voidaan asianmukaisesti varmistaa toiminnan harjoittaminen lain mukaisesti ja paljastaa ja poistaa hyvissä ajoin vaaratilanteet.

4. Järjestelmän tehokas soveltaminen edellyttää

a) järjestelmän säännöllistä tarkastamista ja sen mahdollista muuttamista, jos määräyksiä todetaan rikotun merkittävästi tai jos organisaatiossa tai toiminnassa tapahtuu muutoksia

b) kurinpitojärjestelmää, joka mahdollistaa seuraamusten määräämisen järjestelmässä todettujen toimenpiteiden noudattamatta jättämisestä."

13 Mainitun asetuksen 25 septies §:ssä – sellaisena kuin se on muutettuna 3.8.2007 annetun lain nro 123 1 §:n täytäntöönpanosta terveydensuojelusta ja turvallisuudesta työpaikoilla 9.4.2008 annetulla asetuksella nro 81 (Supplemento ordinario nro 108, GURI nro 101, 30.4.2008) – jonka otsikko on "Kuolemantuottamus taikka vakavat tai hyvin vakavat ruumiinvammat, jotka on aiheutettu terveydensuojelua ja turvallisuutta työpaikoilla koskevia säännöksiä rikkomalla", säädetään seuraavaa:

"1. Kun rikoslain 589 §:ssä tarkoitettu rikos tehdään 3.8.2007 annetussa laissa nro 123 tarkoitetun delegoinnin täytäntöönpanemisesta terveydensuojelusta ja turvallisuudesta työpaikoilla annetun asetuksen 55 §:n 2 momenttia rikkomalla, seuraamuksena on sakko, jonka suuruus on 1 000 yksikköä. Kun edellä olevassa virkkeessä tarkoitetusta rikoksesta määrätään seuraamus, 9 §:n 2 momentissa säädettyjä kieltoseuraamuksia sovelletaan ajanjakson, joka ei saa olla alle kolmen kuukauden eikä yli yhden vuoden pituinen.

2. Jollei 1 momentissa säädetystä muuta johdu, seuraamuksena rikoslain 589 §:ssä tarkoitetusta rikoksesta, joka on tehty terveydensuojelua ja turvallisuutta työpaikoilla koskevia säännöksiä rikkomalla, on sakko, jonka suuruus ei saa olla alle 250 yksikköä eikä yli 500 yksikköä. Kun edellä olevassa virkkeessä tarkoitetusta rikoksesta määrätään seuraamus, 9 §:n 2 momentissa säädettyjä kieltoseuraamuksia sovelletaan ajanjakson, joka ei saa olla alle kolmen kuukauden eikä yli yhden vuoden pituinen.

3. Jos rikoslain 590 §:n 3 momentissa tarkoitettu rikos tehdään terveydensuojelua ja turvallisuutta työpaikoilla koskevia säännöksiä rikkomalla, seuraamuksena on sakko, jonka suuruus ei saa olla yli 250 yksikköä. Kun edellä olevassa virkkeessä tarkoitetusta rikoksesta määrätään seuraamus, 9 §:n 2 momentissa säädettyjä kieltoseuraamuksia sovelletaan ajanjakson, joka ei saa olla yli kuuden kuukauden pituinen."

14 Asetuksen nro 231/2001 34 §:ssä säädetään seuraavaa:

"Rikoksesta johtuvia hallinnollisia rikoksia koskeviin menettelyihin sovelletaan tämän luvun säännöksiä ja soveltuvin osin rikosprosessilain ja 28.7.1989 annetun asetuksen nro 271 säännöksiä."

15 Mainitun asetuksen 35 §:ssä säädetään seuraavaa:

"Rikoksesta syytettyä luonnollista henkilöä koskevia menettelysääntöjä sovelletaan soveltuvin osin yhteisöön."

16 Kyseisen asetuksen 36 §:n mukaan toimivalta niiden hallinnollisten rikosten osalta, joihin kyseinen yhteisö on syyllistynyt, on rikostuomioistuimella, jolla on toimivalta mainittujen rikosten perustana olevien rikosten osalta.

17 Rikoslain 185 §:n mukaan rikoksentekijän ja henkilöiden, jotka ovat yksityisoikeudellisessa vastuussa rikoksentekijän teosta, on korvattava rikoksella aiheutettu aineellinen tai aineeton vahinko.

18 Rikosprosessilain 74 §:ssä säädetään, että henkilö, jolle rikos on aiheuttanut vahinkoa, tai hänen yleisseuraannon saajansa, voivat rikosoikeudenkäynnissä esittää rikoksesta syytettyä henkilöä ja yksityisoikeudellisessa vastuussa olevaa henkilöä vastaan yksityisoikeudellisen palauttamis- ja vahingonkorvausvaatimuksen, josta säädetään rikoslain 185 §:ssä.

19 Rikosprosessilain 83 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Henkilön, joka on yksityisoikeudellisessa vastuussa syytetyn teosta, voivat rikosoikeudenkäynnissä haastaa asianomistaja ja 77 §:n 4 momentissa säädetyssä tapauksessa syyttäjänvirasto. Syytetty voidaan haastaa sen yksityisoikeudellisen vastuun perusteella, joka hänellä on muiden syytettyjen teoista, jos hänet vapautetaan syytteestä tai asian käsittely päätetään hänen osaltaan. – –”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

20 Tribunale di Firenzen syyttäjänvirasto vaati 28.7.2010 oikeudenkäynnin aloittamista Maurizio Giovanardia ja useita muita henkilöitä vastaan, joita syytettiin siitä, että he olivat rikoslain 41 §:n, 113 §:n ja 589 §:n 2 ja 4 momentissa tarkoitetulla tavalla aiheuttaneet tuottamuksellisesti erään henkilön kuoleman ja muille henkilöille hyvin vakavia ruumiinvammoja. Tosiseikat tapahtuivat 2.10.2008 sellaisten töiden yhteydessä, joita syytetyt olivat suorittamassa Rete Ferroviaria Italiana SpA:n (Italian rautatieyhtiö) työntekijöinä eräiden rautatieliittymän vaihdelaitteistojen turvallisuuslaitteiden asentamiseksi.

21 Syyttäjänviraston alustavassa syytekirjelmässä on myös syytteeseenpanopyyntö kahden oikeushenkilön eli Elettri Fer Srl:n ja Rete Ferroviaria Italiana SpA:n osalta, joita vaaditaan vastuuseen asetuksen nro 231/2001 25 septies §:n 2 ja 3 momentissa säädetystä ”hallinnollisesta rikoksesta” niiden säännösten mukaisesti, joilla Italian oikeudessa säännellään sellaisten oikeushenkilöiden ”hallinnollista” vastuuta rikoksesta, joiden lukuun syytettynä olevat henkilöt toimivat tehtäviään hoitaessaan.

22 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että syytettynä olevien luonnollisten henkilöiden katsotaan olevan välittömässä vastuussa teoista, jotka ovat aiheuttaneet mainitulla rautatieliittymällä työskennelleen työntekijän kuoleman ja kahden muun työntekijän, jotka työskentelivät mainitulla rautatieliittymällä, ruumiinvammat, koska he eivät ole noudattaneet heidän turvallisuutensa varmistamiseksi laissa edellytettyjä toimenpiteitä, kun taas oikeushenkilöitä, joita vaaditaan rikoksesta ”hallinnolliseen” vastuuseen, syytetään siitä, etteivät ne ole ottaneet käyttöön yksityiskohtaisempia organisaatiojärjestelyjä, minkä johdosta niille voidaan määrätä asetuksessa nro 231/2001 säädettyjä seuraamuksia.

23 Alustavassa istunnossa, joka järjestettiin 30.11.2010 ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa, jota pyydetään ottamaan kantaa syyttäjänviraston syytteeseenpanovaatimukseen, uhrit pyysivät rikosprosessilain 74 §:n ja sitä seuraavien pykälien perusteella lupaa saada esittää yksityisoikeudellinen vaatimus syytettyinä olevia luonnollisia henkilöitä ja tämän lisäksi myös syyttäjänviraston oikeuteen haastamaa kahta oikeushenkilöä vastaan.

24 Viimeksi mainitut vastustivat kyseistä pyyntöä sillä perusteella, etteivät uhrit voi Italian lainsäädännön mukaan esittää suoraan vaatimusta oikeushenkilöitä vastaan edes silloin, kun nämä on haastettu oikeuteen, saadakseen korvausta niiden työntekijöiden tekemistä rikoksista aiheutuneista vahingoista.

25 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa, että rikoslain 185 §:ssä säädetään rikoksentekijällä ja sellaisilla luonnollisilla henkilöillä ja oikeushenkilöillä olevasta korvausvelvollisuudesta, jotka ovat yksityisoikeudellisessa vastuussa rikoksentekijän teosta. Rikosprosessilain mukaan rikoksen uhrit voivat tässä tarkoituksessa esittää rikosoikeudenkäynnissä yksityisoikeudellisen vaatimuksen syytettyinä olevia henkilöitä vastaan ja vaatia niiden luonnollisten

henkilöiden tai oikeushenkilöiden haastamista oikeuteen, jotka ovat yksityisoikeudellisessa vastuussa syytettyjen teoista, jos kyseiset teot on tehty työsuhteessa tai kyseisten henkilöiden välittömän edun mukaisesti tai heidän lukuunsa.

26 Asetuksella nro 231/2001 Italian oikeudessa otettiin käyttöön erityinen oikeudellinen järjestelmä, joka koskee oikeushenkilöiden ”hallinnollista” vastuuta rikoksesta. Yksi niistä eri rikoksista, joiden osalta tämäntyyppinen vastuu kyseisen asetuksen 25 septies §:n mukaan syntyy, on yhden pääasian eri syytekohdista muodostava kuolemantuottamus, jos siihen liittyy 9.4.2008 annetun asetuksen nro 81 55 §:n 5 momentin rikkominen.

27 Asetuksessa nro 231/2001 ei säädetä nimenomaisesti mahdollisuudesta esittää yksityisoikeudellinen vaatimus sellaisia oikeushenkilöitä vastaan, joita syytetään kyseisessä asetuksessa tarkoitetuista ”hallinnollisista” rikoksista. Suurimmassa osassa Corte suprema di cassazionen ja tosiseikkojen osalta toimivaltaisten tuomioistuimien oikeuskäytäntöä on katsottu, että tällaiset yksityisoikeudellisen vaatimuksen esittämistä koskevat pyynnöt on jätettävä tutkimatta.

28 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa, että vaikka se yhtyykin tähän Italian oikeudesta omaksuttuun tulkintaan, siitä seuraava tilanne ei kuitenkaan ole yhteensoveltuva unionin oikeuden kanssa, koska Italian oikeudessa rajoitetaan näin uhrilla olevaa mahdollisuutta saada täysimääräinen korvaus vahingostaan ja hänet pakotetaan nostamaan rikosoikeudenkäynnin ulkopuolella uusi vahingonkorvauskanne, joka – olettaen, että se hyväksytään – käsitellään myöhemmin, minkä johdosta tällainen kanne menettää tehokkuutensa.

29 Näin ollen Tribunale di Firenzen esitutkintatuomari on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko Italian lainsäädäntö, joka koskee asetuksessa nro 231/2001 ja siihen tehdyissä myöhemmissä muutoksissa tarkoitettua yhteisöjen/ oikeushenkilöiden hallinnollista vastuuta, yhdenmukainen yhteisön oikeuden säännösten kanssa, jotka koskevat rikosten uhrien suojelua rikosoikeudenkäynnissä, kun otetaan huomioon, ettei asetuksessa ’nimenomaisesti’ säädetä siitä, että yhteisöjä/oikeushenkilöitä vastaan voidaan esittää rikosoikeudenkäynnissä vaatimuksia, jotka koskevat rikosten uhreille aiheutuneita vahinkoja?”

Unionin tuomioistuimen toimivalta

30 Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen liitteenä olevan, siirtymämääräyksistä tehdyn pöytäkirjan N:o 36 9 artiklan mukaan puitepäätöksen, joka on tehty Euroopan unionista tehdyn sopimuksen VI osaston perusteella ennen Lissabonin sopimuksen voimaantuloa, oikeusvaikutukset säilyvät niin kauan kuin puitepäätöstä ei kumota, julisteta mitättömäksi tai muuteta perustamissopimusten nojalla.

31 Lisäksi saman pöytäkirjan 10 artiklan 1 kohdassa määrätään, että Euroopan unionin tuomioistuimen toimivalta säilyy ennallaan sellaisten poliisiyhteistyön ja rikosasioissa tehtävän oikeudellisen yhteistyön alalla annettujen unionin säädösten osalta, jotka on hyväksytty Euroopan unionista tehdyn sopimuksen VI osaston nojalla ennen Lissabonin sopimuksen voimaantuloa, ja myös silloin kun se on hyväksytty Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 35 artiklan 2 kohdan nojalla. Pöytäkirjan 10 artiklan 3 kohdan mukaan kyseisen artiklan 1 kohdassa mainitun siirtymätoimenpiteen noudattaminen lakkaa viiden vuoden kuluttua Lissabonin sopimuksen voimaantulopäivästä 1.12.2009.

32 Amsterdamin sopimuksen voimaantulopäivästä annetusta ilmoituksesta, joka julkaistiin Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä 1.5.1999 (EYVL L 114, s. 56), ilmenee, että Italian tasavalta on antanut EU 35 artiklan 2 kohdan nojalla julistuksen, jolla se hyväksyi unionin tuomioistuimen toimivallan antaa ratkaisuja EU 35 artiklassa tarkoitettujen toimien pätevyydestä tai tulkinnasta kyseisen artiklan 3 kohdan b alakohdan mukaisesti.

33 Niin ikään on riidatonta, että puitepäätös, joka perustuu EU 31 ja EU 34 artiklaan, kuuluu EU 35 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuihin toimiin, joista unionin tuomioistuin voi antaa ennakkoratkaisun, eikä asiassa ole kiistetty sitä, että pääasiassa kysymyksessä olevan kaltaisessa oikeudenkäynnissä toimivaa ennakkoratkaisua pyytänyttä tuomioistuinta on pidettävä EU 35 artiklassa tarkoitettuna jäsenvaltion tuomioistuimena (ks. mm. asia C-507/10, X, tuomio 21.12.2011, Kok., s. I-14241, 21 kohta).

34 Unionin tuomioistuin on näin ollen toimivaltainen vastaamaan esitettyyn kysymykseen.

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

35 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kysymyksellään, ovatko oikeushenkilöiden hallinnollista vastuuta koskevat asetuksen nro 231/2001 säännökset yhteensoveltuvia direktiivin 2004/80 ja puitepäätöksen 9 artiklan kanssa siltä osin kuin niissä ei säädetä siitä, että oikeushenkilöitä vastaan voidaan esittää rikosoikeudenkäynnissä vaatimuksia, jotka koskevat niiden rikoksen uhreille aiheuttamia vahinkoja.

36 Vaikka unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeudenkäytännön mukaan unionin tuomioistuin ei voi ennakkoratkaisupyynnön yhteydessä lausua jäsenvaltioiden kansalliseen oikeusjärjestykseen eikä kansallisen lainsäädännön ja unionin oikeuden yhteensoveltuvuuteen liittyvistä kysymyksistä, se voi kuitenkin esittää unionin oikeuden tulkintaan liittyvät seikat, joiden avulla kansallinen tuomioistuin voi ratkaista sen käsiteltävänä olevan riita-asian (ks. mm. asia C-60/05, WWF Italia ym., tuomio 8.6.2006, Kok., s. I-5085, 18 kohta).

37 Direktiivin 2004/80 on heti aluksi todettava olevan merkityksetön. Kuten näet etenkin sen 1 artiklasta ilmenee, sillä pyritään helpottamaan tahallisen väkivaltarikoksen uhrien oikeutta saada korvausta rajat ylittävissä tilanteissa, kun taas pääasiassa on selvää, että syytteet koskevat tuottamuksellisesti tehtyjä rikoksia ja vieläpä pelkästään kansallisessa asiayhteydessä.

38 Puitepäätöksen 9 artiklan 1 kohdassa säädetään, että kunkin jäsenvaltion on huolehdittava siitä, että rikoksen uhrilla on oikeus saada kohtuullisessa ajassa rikosoikeudenkäynnin yhteydessä päätös rikoksentekijän velvoittamisesta maksamaan korvauksia, lukuun ottamatta tiettyjä tapauksia, joissa kansallisessa lainsäädännössä on säädetty korvausvaatimuksen käsittelystä muulla tavalla.

39 Puitepäätöksen 1 artiklan a alakohdan mukaan ”uhrilla” tarkoitetaan kyseisessä päätöksessä luonnollista henkilöä, joka on kärsinyt välittömästi [direktiivin ranskankielisessä versiossa ”directement”, jota ei ole käännetty suomenkielisessä versiossa] vahinkoa ”sellaisista teoista tai laiminlyönneistä, jotka ovat vastoin jäsenvaltion rikoslakia”.

40 On selvää, että Italian oikeuden mukaan pääasiassa kyseessä olevilla uhreilla on mahdollisuus vaatia luonnollisilta henkilöiltä, jotka ovat syyllistyneet asetuksessa nro 231/2001 viitattuihin rikoksiin, korvausta kyseisistä rikoksista välittömästi aiheutuneista vahingoista esittämällä rikosoikeudenkäynnissä tässä tarkoituksessa yksityisoikeudellisia vaatimuksia.

41 Tällainen tilanne on yhdenmukainen sen puitepäätöksen 9 artiklan 1 kohdalla tavoitellun päämäärän kanssa, jona on taata uhrille oikeus saada kohtuullisessa ajassa rikosoikeudenkäynnin yhteydessä päätös rikoksentekijän velvoittamisesta maksamaan korvauksia.

42 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii sitä, olisiko mainittua artiklaa tulkittava siten, että uhrin on saman rikosoikeudenkäynnin yhteydessä voitava lisäksi vaatia korvausta näistä vahingoista oikeushenkilöiltä, joita vastaan on nostettu syyte asetuksen nro 231/2001 25 septies §:n nojalla.

43 Tällaista tulkintaa ei voida hyväksyä.

44 Aluksi on todettava, että vaikka rikosten uhreille on tarjottava suojan korkea taso, kuten puitepäätöksen johdanto-osan neljännessä perustelukappaleessa todetaan (ks. mm. asia C-404/07, Katz, tuomio 9.10.2008, Kok., s. I-7607, 42 ja 46 kohta), puitepäätöksessä pyritään vain vahvistamaan sen 1 artiklan c alakohdassa määritellyssä rikosoikeudenkäynnissä rikosten uhrien suojelun vähimmäisvaatimukset (yhdistetyt asiat C-483/09 ja C-1/10, Gueye ja Salmerón Sánchez, tuomio 15.9.2011, Kok., s. I-8263, 52 kohta).

45 Tämän jälkeen on huomautettava, että puitepäätöksessä, joka koskee pelkästään uhrien asemaa rikosoikeudenkäynneissä, ei ole mitään mainintaa siitä, että unionin lainsäätäjällä olisi ollut tarkoitus velvoittaa jäsenvaltiot säätämään oikeushenkilöiden rikosoikeudellisesta vastuusta.

46 Puitepäätöksen 1 artiklan a alakohdan sanamuodosta itsestään seuraa lopuksi, että puitepäätöksellä varmistetaan lähtökohtaisesti uhrille oikeus saada rikosoikeudenkäynnissä korvaus ”teoista tai laiminlyönneistä, jotka ovat vastoin jäsenvaltion rikoslakia” ja jotka ovat välittömästi vahinkojen syynä (ks. asia C-467/05, Dell’Orto, tuomio 28.6.2007, Kok., s. I-5557, 53 ja 57 kohta).

47 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee kuitenkin, että syytteisiin asetuksen nro 231/2001 perusteella johtavan kaltainen ”hallinnollinen” rikos on erillinen rikos, joka ei ole välittömässä syy-yhteydessä luonnollisen henkilön tekemästä rikoksesta aiheutuneisiin vahinkoihin, joiden korvaamista vaaditaan. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan kyseisellä asetuksella käyttöön otetun kaltaisessa järjestelmässä oikeushenkilön vastuuta luonnehditaan ”hallinnolliseksi”, ”välilliseksi” ja ”toissijaiseksi” ja se eroaa sellaisen luonnollisen henkilön rikosoikeudellisesta vastuusta, joka on tehnyt vahinkoja välittömästi aiheuttaneen rikoksen ja jolta on mahdollista vaatia korvausta rikosoikeudenkäynnissä, kuten tämän tuomion 40 kohdassa on huomautettu.

48 Henkilöitä, jotka ovat kärsineet vahinkoa hallinnollisesta rikoksesta, johon asetuksella nro 231/2001 käyttöön otetun järjestelmän nojalla syytteeseen pannun kaltainen oikeushenkilö on syyllistynyt, ei näin ollen voida pitää puitepäätöksen 9 artiklan 1 kohtaa sovellettaessa rikoksen uhreina, joilla on oikeus saada rikosoikeudenkäynnin yhteydessä päätös kyseisen oikeushenkilön velvoittamisesta maksamaan korvauksia.

49 Edellä esitetyn perusteella kysymykseen on vastattava, että puitepäätöksen 9 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, ettei se ole esteenä sille, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa oikeushenkilöiden vastuuta koskevassa järjestelmässä rikoksen uhri ei voi rikosoikeudenkäynnin yhteydessä vaatia korvausta mainitusta rikoksesta välittömästi aiheutuneista vahingoista hallinnolliseen rikokseen syyllistyneeltä oikeushenkilöltä.

Oikeudenkäyntikulut

50 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (toinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Uhrin asemasta rikosoikeudenkäyntimenettelyissä 15.3.2001 tehdyn neuvoston puitepäätöksen 2001/220/YOS 9 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, ettei se ole esteenä sille, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa oikeushenkilöiden vastuuta koskevassa järjestelmässä rikoksen uhri ei voi rikosoikeudenkäynnin yhteydessä vaatia korvausta mainitusta rikoksesta välittömästi aiheutuneista vahingoista hallinnolliseen rikokseen syyllistyneeltä oikeushenkilöltä.

Allekirjoitukset